
Sexualsystemet

Klara Johanson

Tidevarvet årg. 2, nr. 1, 1924

omtryckt i Klara Johanson, *Kritik*. Wahlström & Widstrand
Stockholm 1957.

Charlotte Perkins Gilman, stor **formuleringskonstnär**, har betecknat den nutida civiliserade mänskligheten som "oversexed". På de år som har gått sedan diagnosen ställdes **har detta lyte utvecklats** till en omfattning och vidrighet som knappast synes tillåta ytterligare stegring. Lindrigare angripna individer, ännu i stånd till iakttagelse, eftertanke och förfäran, nödgas ju uppleva obeskrivlig vantrevnad i den allmänna sal för könsbesatta som kallas kulturvärlden; men i grunden borde de inte klaga, ty sjukans numera prononcerat elaka art bebådar otvivelaktigt ett nära förestående omslag.

Särdeles löftesrikt förefaller det ock att könsdemonen, som om han förtvivlade om vidare erövringar bland de högre organismerna, utskickar legioner små, små djävlar att besätta de s.k. döda tingen. Fråga inte efter neutrala föremål, de förs inte längre i handeln. Envar som i ringaste mån har medverkat vid den merkantila högtid som går under namnet jul och räcker från första november till tjugofjärde december på middagen måste ha gjort denna frapanta upptäckt.

Jag önskar exempelvis ett kristallbläckhorn och framställer naivt i en förnämligare pappershandel min begäran att få se några prov på denna vara. Av så obestämnda uppgifter föranledes ingen åtgärd. Expediten ser på mig kallt och otåligt och frågar:

– Ska det vara till en dam eller en herre?

Naturligtvis rycker jag smärtsamt till vid denna skamlösa inblandning i mina hjärteangelägenheter, men man har sagt mig att en kund i Stockholm bör vara ödmjuk, och jag svarar utan att röja mitt själstillstånd:

– Till ingendera delen utan till en bättre person.

Expeditens ögon blir, om sådant är görligt, än uttryckslösare. Han (eller hon, ty

vad angår mig varelsens kön?) låter mitt yttrande passera som en hostning och börjar demonstrera sina sexuella bläckhorn. Min snabba intelligens genomskådar inom tio minuter att könsdifferentieringen står i samband med formatet.

Därmed är saken dock inte upplärd, och jag undrar intresserad:

– Går det mindre bläck åt för damer än för herrar?

En tom snedblick från expediten och ett något indirekt svar:

– Stora bläckhorn får inte plats på damskrivbord.

Så fick jag då på köpet en fängslande upplysning om skrivbordens könskaraktär, och jag lyckönskar mig till min oförsagda vetgirighet.

Och det faller mig in att spekulera på en brevvåg, ty det kan ju lätt hända att mått- och viktsystemet har utbildats till sexuell tudelning. Mycket riktigt. Min opåräknade lärare i biologi plockar fram två prydliga vågar av olika kön: den ena visar hundra gram och den andre två hundra femti.

Fysik hör inte till mina huvudämnen, där går jag lätt vilse, och jag skulle bli ganska förlägen om en invändning ifall någon bedyrade att ett korsband på två hundra gram väger hundra gram när det läggs på en dambrevvåg. Så långt sträcker sig dock inte expediten. Han eller hon påpekar bara under diskussionens lopp: ”Se så mycket nättare den här är!” och ”Herrar vill alltid väga så tunga saker”. Psykologi kan den överdängaren också, tänker jag beundrande; aldrig har jag beträtt en så lärorik bod.

Men kuslig var den framför allt, livfullt spökaktig som en Hoffmannshistoria. Pennskaft, lackstänger, eversharps och bindgarnsnystan grinade mot mig som sexuella problem, det sedliga tillståndet i den gyttiga promiskuiteten väckte farhågor, och jag var glad att få störta ut i den indifferenten luften sedan jag väl hade utvalt ett maskulint bläckhorn samt en brevvåg av enahanda kön.

Sedlarna jag räckte fram i kassan accepterades emellertid utan debatt, vilket starkt förvånade mig, ty att inte pengar är neutrala kan man få veta av första bästa löneregleringskommitté.

Tidevarvet 5/1 1924

Efterord till ”Sexualsystemet”

Denna essä av Klara Johanson, ursprungligen publicerad i den kvinnopolitiskt inriktade tidningen *Tidevarvet* 1924, är ett exempel på hennes skarpa och ironiska kritik av den s.k. särartsfeminismen.

Diskussioner om könets (o)likhet har följt kvinnorörelsen ända från dess början. Vissa feminister betonar likheten mellan könen och hävdar att kvinnor och män förenas i gemensam mänsklighet, och att de därför bör behandlas

lika, ha samma rättigheter och skyldigheter. Andra feminister menar däremot att det finns naturliga skillnader mellan könen, men att kvinnor och män har samma värde. För de senare är det viktiga att de specifikt kvinnliga egenskaperna, arbets- och intresseområdena uppvärderas.

Utan att nämna vare sig kvinnofrågan eller sin meningsmotståndare Ellen Key, en av de mest kända förespråkarna för tanken att det existerar en naturlig arbetsfördelning mellan könen, uttrycker K.J. sitt ogillande mot att använda kön som sorterande princip, ja, som reglemente. Genom att inte tala om mänskliga kroppar och psyken, utan om föremål som bläckhorn och skrivbord (yrkeskvinnan K.J:s arbetsredskap) skapar hon en distans som ger läsaren rum att reflektera. Med ens framstår den förment naturgivna skillnaden som vare sig nödvändig eller oföränderlig. Men inte så lite absurd.

Och som den självförsörjande kvinnan hon var, kan hon konstatera att den verkliga skillnaden mellan könen ligger i tjockleken på kvinnors respektive mäns lönekuvert.

Karin Lindeqvist